

ZBIRKA KINEMATOGRFSKE TEHNIKE U TEHNIČKOME MUZEJU "NIKOLA TESLA"

KREŠIMIR BAŠIĆ □ Tehnički muzej *Nikola Tesla*, Zagreb

sl.1. Zbirka kinematografske opreme u
čuvaonici

Prvi filmski stvaraoci bili su tehničari koji su očaravali gledatelje tehniziranim čarolijom, biblijski rečeno: *u početku bijaše tehnika*. Kao nekad, i danas je većini ljudi poznata isključivo komercijalna i kreativna strana filma, ali u pozadini svega je i dalje tehnika, koja se ubrzano razvija i unapređuje, a kao posljedica tog procesa ostaje velik broj zastarjelih i prevladanih predmeta kao materijalnih dokaza dostignuća svog vremena.

Jasno je da je zbog svog tehničkog obilježja film predmet zanimanja Tehničkog muzeja, što se potvrđuje djelovanjem zbirke Kinematografska tehnika.

Muzejska zbirka Kinematografska tehnika danas ima približno tisuću predmeta koje bismo prema namjeni mogli podijeliti na one za snimanje, obradu i projekciju filmskog materijala, a prema kvaliteti snimljenih uradaka na profesionalnu i neprofesionalnu opremu (jednostavna i jeftinija oprema namijenjena široj populaciji).

Zbirka je ponajprije osnovana zbog organizacijskih razloga, tj. radi specijalizacije odnosno edukacije kustosa koji su trebali obavljati poslove selekcije, prikupljanja i kvalitetnije obrade predmeta s tog područja tehničke baštine. Područje tehničke baštine vrlo je široko u smi-

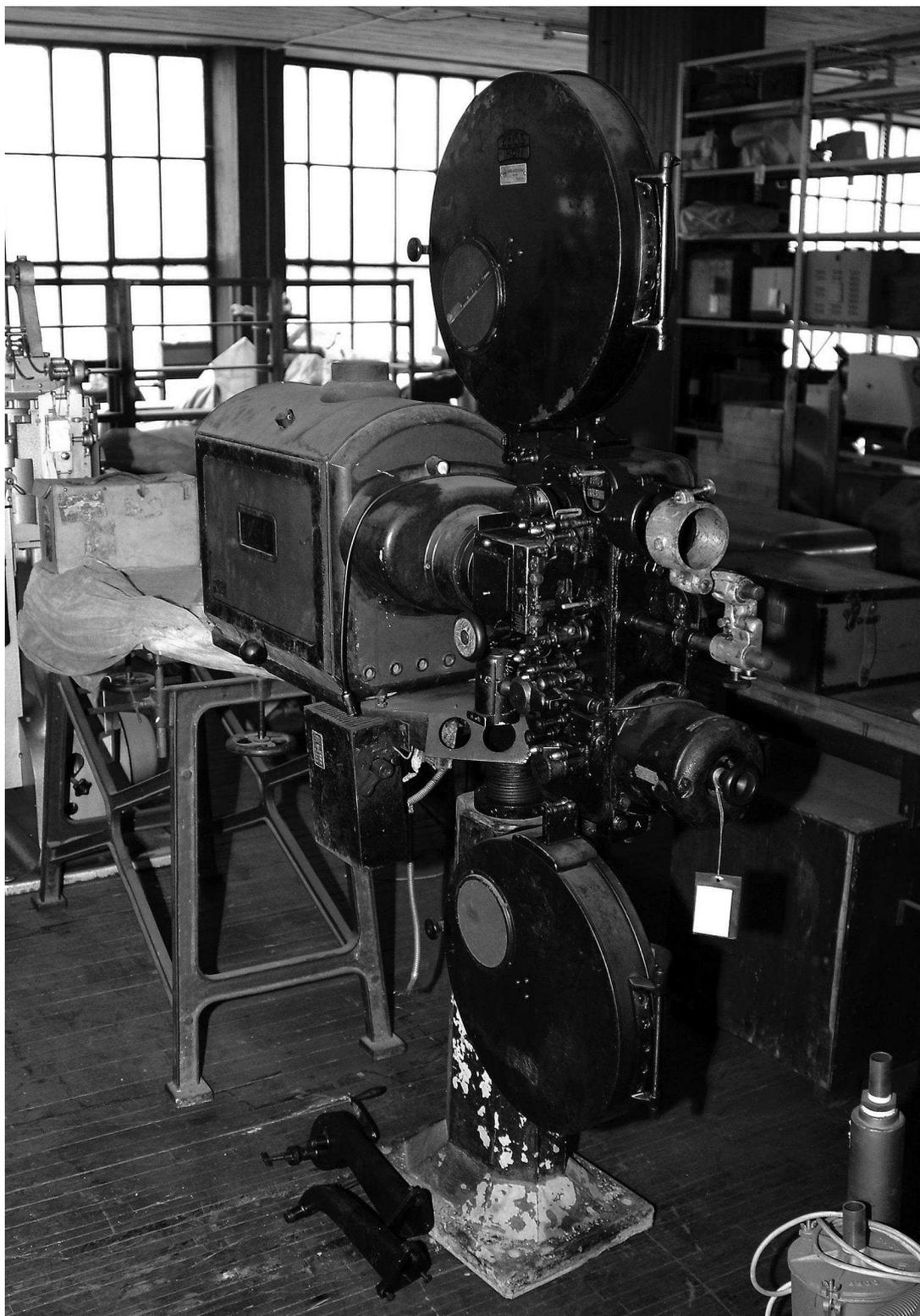
slu znanstvenih disciplina (danas imamo 49 zbirki), pa Muzej koji ima samo šest kustosa ne može pokriti tako široko područje. Do osnivanja Zbirke svi su kustosi (svih šest) prikupljali predmete vezane za kinematografiju.

Zbirka kinematografske tehnike u Tehničkom muzeju osnovana je početkom 1990-ih godina. Sami predmeti kinematografske tehnike prikupljeni su i prije osnivanja Zbirke, a u Muzej su zaprimani kao pojedinačne donacije ili u sklopu donacije većeg broja raznorodnih predmeta.

Selekcija predmeta provodila se prema vrijednosnoj prosudbi samih donatora, a po pravilu su to bile osobe koje su rabile te predmete ili su bile zadužene za njihovo čuvanje i održavanje.

U to vrijeme u Muzeju nije bilo kustosa sa specifičnim znanjima i iskustvom potrebnim za aktivno sudjelovanje u selekciji i prikupljanju predmeta, kao ni za kvalitetnu stručnu obradu prikupljenih predmeta kinematografske tehnike.

Usto je važno istaknuti da su razlozi takvog stanja objektivne prirode jer je područje interesa Muzeja – tehnika i tehnologija – vrlo opsežno i raznorodno pa zahtijeva

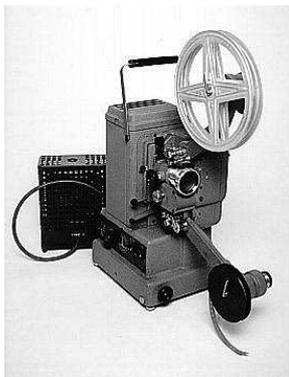
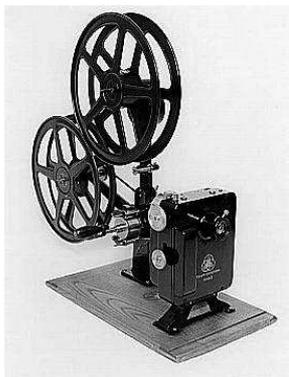

sl.2. Projektor Zeiss, Ernemann VII B inv. br. 5459

velik broj stručnjaka, a financijska su sredstva bila jedva dostatna za obavljanje osnovne djelatnosti.

Unatoč takvim poteškoćama, danas iz tog razdoblja skupljanja imamo iznimno vrijednih predmeta, ali relativno male muzeološke i znanstvene vrijednosti jer se ne može vjerodostojno utvrditi provenijencija ni stanje

tih predmeta u trenutku ulaska u Muzej. Osim toga, prikupljeni predmeti po pravilu nisu cjeloviti, što se moglo izbjeći pravodobnim uočavanjem nedostataka i intervencijom kustosa jer bi vlasnik često zaboravio ili zbog nekih svojih razloga zadržao poneki dio. Kao primjer neadekvatnog skupljanja predmeta u tom razdoblju

sl.3. Filmski projektor Croatia – prva akvizicija

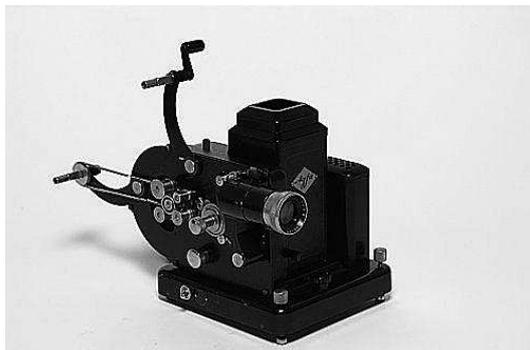
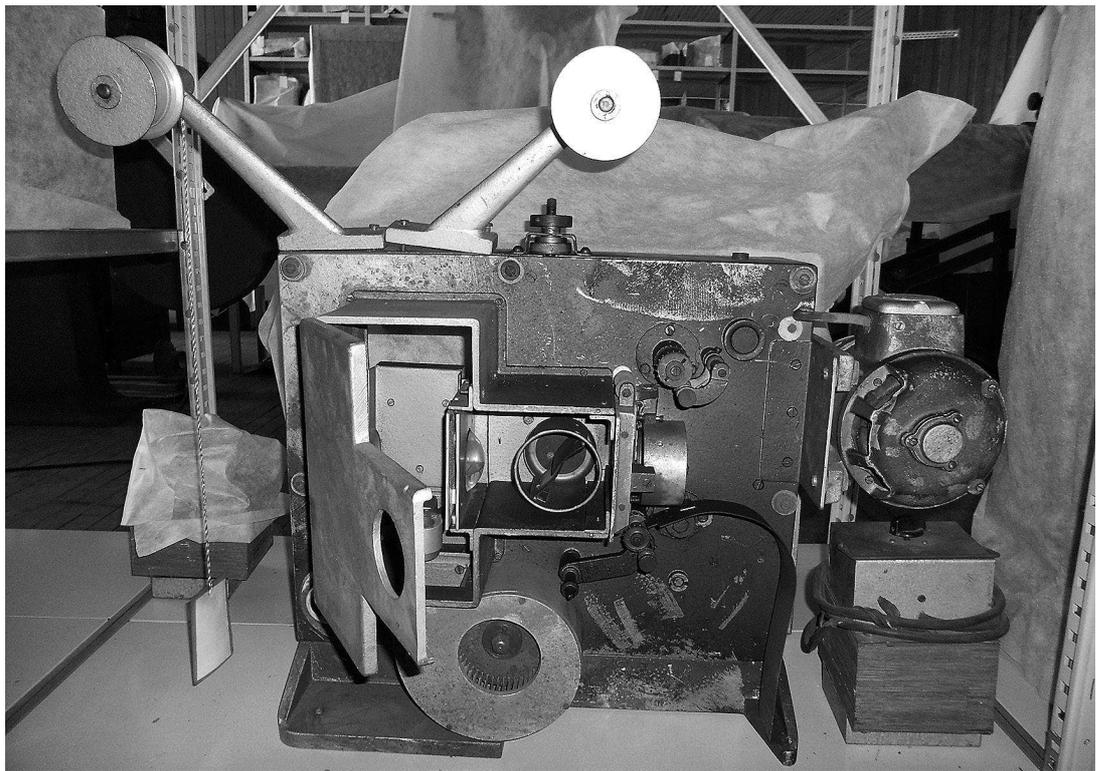
sl.4. Projektor Agfa, Movevector 16 C

sl.5. Projektor Technicolor, 280

sl.6. Projektor Ernemann, Kinox II

sl.7. Projektor Bolex, G16

sl.8. Projektor Chinon, 9500

moguće je izdvojiti filmski projektor *Croatia* Tvornice baterija i elektromotora, koji kao domaći proizvod za nas ima veliku važnost, ali nemamo podataka o donaciji, projektor nije cjelovit, a inventarizacija će biti obavljena s više desetaka godina zakašnjenja.

Iako ni nakon osnivanja Zbirke kinematografske tehnike za nju zadužen kustos nije bio obrazovan za to već za neko drugo područje, edukacijom uz pomoć stručne literature i višegodišnjim unapređivanjem razumijevanja "jezika i govora" predmeta s područja tehničke baštine danas je primjereno osposobljen za prikupljanje i stručnu obradu predmeta kinematografske tehnike prema muzeološkim načelima.

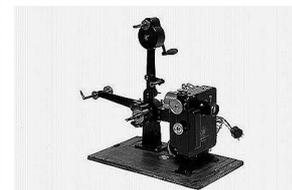
Dakle, predmeti se sustavno prikupljaju tako da se svaki od njih prije nego što postane dio Zbirke podvrgava postupku vrednovanja, tj. ekspertizi, što obuhvaća opis tehničke građe, vrijeme nastanka i provenijenciju predmeta, cjelovitost i očuvanost predmeta, poznate podatke o predmetu koje posjednik ima, a provjeravaju se i

drugi izvori na koje nas donositelj uputi.

Na temelju tih informacija Stručno vijeće Muzeja donosi odluku o upisu u Zbirku.

Takvim je pristupom prikupljen velik broj predmeta koji, kako danas, tako i u budućnosti, mogu poslužiti kao vjerodostojan izvor informacija za muzeološka, znanstvena ili neka druga proučavanja. Nadalje, takav je rad pridonio da Zbirka dobije i svoj izložbeni dio u stalnom postavu Muzeja, a njezini su dijelovi više puta prezentirani javnosti u formi prigodnih izložaba.

Zahvaljujući tome, danas na jednome mjestu imamo vrijedne kinematografske predmete korištene u Jadran filmu, najstarijemu i najvećem poduzeću za proizvodnju i promet filmova u Hrvatskoj, gotovo kompletnu filmsku opremu kojom je snimljen HRT-ov serijal *Beskrajem svijeta*, kao i velik broj filmske opreme i videoopreme korištene za kinoamaterizam, uglavnom za obiteljska snimanja.

Tehnički muzej *Nikola Tesla* od samih je početaka imao jasno postavljen cilj: postati mjestom tehničkoga, znanstvenoga i studijskog istraživanja i edukacije, što je desetljećima i ostvarivao brojnim izložbenim projektima, demonstracijama pogodnih objekata/strojeva i modela, ali i kinematografskim projekcijama, zbog čega je u sklopu Muzeja vrlo rano bila uređena i opremljena kinodvorana s filmotekom. Zahvaljujući tome, danas je u zbirci Kinematografska tehnika pohranjen veći broj predmeta korištenih za potrebe prikazivanja filmova edukativnog sadržaja.

Filmovi koji su činili filmoteku pohranjeni su u Hrvatskoj kinoteci pri Hrvatskome državnom arhivu jer Muzej nema adekvatne prostore za čuvanje takvog materijala.

THE COLLECTION OF CINEMATOGRAPHIC TECHNOLOGY IN THE TECHNICAL MUSEUM "NIKOLA TESLA"

The first filmmakers were engineers and technicians, who

delighted viewers with their technical magic. Put in biblical terms, in the beginning was technics. Obviously, because of this technical characteristic of the film, cinematographic technology is a subject of interest for the Technical Museum.

The Cinematographic Technology Collection of the museum today holds about a thousand objects, which we could distinguish according to purpose into those for shooting, processing and projection, and according to quality into professional and non-professional (simpler and cheaper equipment for the general public).

Coming together in one place are the film cameras used in Jadran Film – the oldest and biggest firm for film production and distribution in Croatia, the film cameras used in the CRTV series *Ends of the Earth* and those for family filming.

The Technical Museum has had from its very beginnings the objective of being a place for technical, scientific and all kinds of research and education, which it has put into practice over decades through the demonstration of apt objects, machines, models and through film screenings, because of which the museum was very early on equipped with a screening room and a film collection.

sl.9. Montažni stol Meopta 3923

sl.10. Kamera Ernemann, Kino Model E

sl.11. Kamera Bell & Howell, Filmo 70 AA

sl.12. Projektor Ernemann, Kinox II

sl.13. Projektor Iskra, KO 16

sl.14. Projektor Ernemann, Kinox II

sl.15. Projektor Technicolor, 1000M